

این درس قصد دارد شما را به فواید تاریخ‌نگاری (حتی به زور!) (☺) ما مطالب این درس را توی دو درس نامه جمع‌آوری و مرتب‌کردیم، برای همین تعجب نکنین اگه مطالب کتاب درسی در درس‌نامه‌های ما پس و پیش شده باشن. هواستون به درس‌نامهٔ دو، خصوصاً مراحل پژوهش تاریخی باشه چون ترتیبش، مهم و راست کار طراحان کنکوره (☺).

تاریخ و کارکردهای مطالعه آن

درس‌نامه ۱

فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

مهم‌ترین فواید و کارکردهای مطالعه علم تاریخ عبارتند از: ۱- منبع شناخت و تفکر، ۲- بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده، ۳- تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی. (برای شادابی پوست و لاغری هم فواید!) (☺)

الف) تاریخ به عنوان منبع شناخت و تفکر: مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته، منبع و گنجینه ارزشمندی برای تقویت و پرورش قوه شناخت و تفکر به حساب می‌آید. زیرا ۱- کاوش در گذشته و استفاده از تجربیات و اندیشه‌های مردم گذشته منجر به تقویت قدرت شناخت و تفکر می‌شود. ۲- جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تحلیل و تفسیر علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها موجب افزایش قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی می‌گردد.

شهید مطهری در این راستا می‌فرماید: «از نظر قرآن، تاریخ بشر طبق یک سلسله سنن صورت می‌گیرد و ذلت‌ها، موفقیت‌ها، شکست‌ها و ... حساب‌های دقیقی دارد که با شناخت آن حساب‌ها و قانون‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان درآورد و به سود و سعادت خود و مردم از آن بهره‌گیری کرد.»

📖 **نکته:** آیات بسیاری در قرآن کریم، مردم را به مطالعه سرگذشت اقوام گذشته دعوت کرده است. «فاقص القصص لعلهم یتفکرون (اعراف ۱۷۶): قصه گذشتگان با ایشان بگوی، باشد که تفکر کنند.»

ب) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده: مطالعه تاریخ به ما کمک می‌کند تا بفهمیم فرهنگ و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عوامل و شرایطی به وجود آمدند، پیشرفت کردند و به وضعیت امروزی رسیدند. در حقیقت، دانسته شناخت و آگاهی تاریخی فقط محدود به گذشته نیست بلکه به درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده هم کمک می‌کند.

زیرا رویدادهای تاریخی اگرچه در زمان معینی در گذشته به وقوع پیوسته‌اند اما آثار و پیامدهای این رویدادها، گذشته، حال و آینده را به هم پیوند می‌دهد. برای مثال حوادث عظیمی چون جنگ‌های صلیبی، رنسانس، کشفیات جغرافیایی و ... فقط محدود به زمان وقوع این حوادث نبوده و دوران‌های پس از این حوادث را هم متأثر کرده است. یا مثلاً تحولاتی که پیامبران الهی و شخصیت‌هایی چون افلاطون، کورس، ناپلئون و یا امام خمینی (ره) ایجاد کردند؛ نه تنها مردمان جوامع عصر خود را بلکه نسل‌های متمادی بشر را تحت تأثیر قرار داده است. به این ترتیب می‌توان گفت، علم تاریخ می‌تواند ما را در ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خود و سایر جوامع و همچنین ترسیم افق آینده یاری کند.

معانی واژه تاریخ

واژه تاریخ دارای معانی مختلفی است. اما معمولاً به سه منظور به کار می‌رود: ۱) به معنی مجموعه حوادث و رویدادهایی که یک فرد یا یک جامعه از سرگذرانده است؛ مانند تاریخ ایران (که منظور حادثی است که بر سر مردم ایران در گذشته آمده است).

۲) به معنای علم تاریخ که در نوشته‌ها و زبان مردم به کار می‌رود و منظور از آن علم و روش‌های علمی است؛ یعنی شواهد و مدارکی که رویدادهای گذشته بر اساس آن‌ها تحلیل می‌شوند؛ مثلاً تاریخ روابط اقتصادی ایران و هند در دوران اشکانیان.

۳) به معنی تعیین روز، سال و ماه یعنی همان تقویم سالانه؛ مثلاً ۹۳/۱۲/۸

علم تاریخ و هدف آن

تعریف علم تاریخ: تاریخ علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع در گذشته می‌پردازد و علل، نتایج، افکار و اعمال آن‌ها را بررسی و تحلیل می‌نماید. (فضول مرهمه! ☺)

هدف علم تاریخ: شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته که شامل تمام جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌شود.

ویژگی‌های رویدادهای تاریخی

- دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند؛ یعنی به‌طور مستقیم نمی‌توان آن‌ها را درک کرد و باید با استفاده از شواهد و مدارک آن‌ها را شناخت.
- تکرارناپذیر و غیرقابل تجربه‌اند.
- مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.

سؤال نقش انسان در تاریخ چگونه است؟

پاسخ: انسان در تاریخ نقش محوری و اساسی دارد و رویدادها و تحولات تاریخی در نتیجه کنش (عملکرد و اقدام) متقابل انسان‌ها با یکدیگر و با طبیعت پدید آمده‌اند.

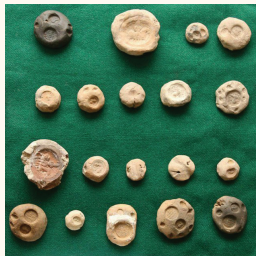
📖 **نکته:** نهادها، جوامع، کشورها و تمدن‌ها پیامد کنش‌های فردی و جمعی انسان‌ها هستند.

پ) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی:

آگاهی تاریخی ایرانیان به گذشته خود به همراه زبان فارسی و فرهنگ ایرانی موجب حفظ موجودیت و هویت آنان در طول تاریخ شده است.

🌱 **نکته:** نیاکان ما با اتکا به آگاهی و دل‌بستگی به زبان و فرهنگ خود توانستند مانع فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی در برابر حوادث عظیمی چون حمله اسکندر و مغولان شوند.

📖 **۲) حفظ میراث فرهنگی:** مطالعه و بررسی گذشته، ارزش و اهمیت میراث فرهنگی را به ما نشان می‌دهد و به ما کمک می‌کند تا میراث فرهنگی خود را به عنوان بخشی از هویت و شناسنامه ملی خود بدانیم و در حفظ آن کوشا باشیم.

تعدادی از آثار باستانی ایران که با پیگیری حقوقی دولت در سال ۱۳۹۴ به کشور بازگشت.

📌 **۱) خودآگاهی:** مردمی که برای نسل‌های متمادی سرگذشت مشترکی داشته‌اند و در شادی‌ها، موفقیت‌ها و شکست‌های هم شریک بوده‌اند؛ به‌طور طبیعی نسبت به سرزمین و گذشته خود احساس علاقه و دل‌بستگی پیدا می‌کنند و آگاهی از گذشته مشترکشان باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود. (به همین دلیل روی آثار باستانی با فردکار، اسمشون رو می‌نویسن دیگه! 😊)

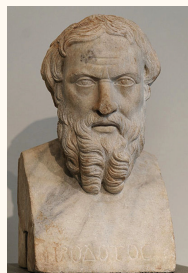
تخت جمشید

📌 **۲) هویت ملی:** شناخت و مطالعه زندگی مردم در زمان‌ها و مکان‌های دیگر باعث می‌شود درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم. **برای مثال**

تاریخ‌نگاری و روش پژوهش در تاریخ

درسنامه ۲

📌 **۱) از ایران باستان** به‌ویژه هخامنشیان و ساسانیان نیز سنگ‌نوشته‌هایی به دست آمده که گویای توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی است. هم‌چنین **سالنامه‌های دولتی** که حاوی اخبار و رویدادهای مهم ایران باستان بوده‌اند و نگارش **خدای‌نامه‌ها** (خدای‌نامه‌ها) در زمان ساسانیان بیانگر علاقه ایرانیان به نگارش وقایع تاریخی است.

سردیس هرودت

📌 **۲) از قرن پنجم** قبل از میلاد و با ظهور مورخ بزرگی چون **هرودت** (پدر علم تاریخ) در یونان باستان، تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن آغاز شد. کتاب تاریخ هرودت که بخش عمده‌ای از مطالب آن به شرح جنگ‌های ایران و یونان اختصاص دارد، **کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی** به‌جا مانده از عصر باستان است.

پس از هرودت، دیگر نویسندگان یونانی و رومی راه او را ادامه دادند و فن تاریخ‌نویسی را تکامل بخشیدند. از این مورخان، آثار برجسته‌ای به جا مانده است. 🌱 **نکته:** به اعتقاد برخی از پژوهشگران، رواج و رونق ادبیات و فلسفه تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

📌 **۳) در دوران اسلامی** نیز تاریخ‌نگاری در میان مسلمانان رواج یافت و کتاب‌های تاریخی ارزشمندی توسط مورخان مسلمان که غالباً هم ایرانی بودند نوشته شد. مانند طبری، بیهقی و ...

تاریخ‌نگاری نوین

تاریخ‌نگاری تا قرن ۱۹م. به‌صورت **وقایع‌نویسی** بود. یعنی مورخان اغلب تنها به تنظیم و ثبت و نگارش وقایع می‌پرداختند و توجه‌ای به بررسی علل، آثار و نتایج این رویدادها نداشتند. علاوه بر آن، عمده تمرکز این مورخان بر روی بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان بود و به موضوعات اقتصادی،

تاریخ از جمله علمی است که پیشینه بسیار کهنی دارد. **بعد از اختراع خط** (حدود ۵ هزار سال پیش) به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای زمان خویش جلب شد.

پیشینه تاریخ‌نگاری

📌 **۱) قدیمی‌ترین متن تاریخی** به‌دست آمده **تکه‌ای از سنگ‌نوشته متعلق به مصریان باستان** است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد و در آن به خط کهن مصری، نام تعدادی از فراعنه و برخی از حوادث دوران آن‌ها ذکر شده است. (تازه تو سطر سوشن نوشته، کولر رو خاموش کن پسر! 😊)

سنگ پالمو، تکه‌ای بزرگ از یک ستون سنگی یادبود به نام «سالنامه شاهی» مربوط به پادشاهی کهن مصر است. موزه شهر پالمو - ایتالیا

یک توضیح

تاریخ افسانه‌ای

اقوام باستانی، حتی قبل از اختراع خط هم به سرگذشت پیشینیان خود توجه نشان می‌دادند. **از این‌رو** سرگذشت اقوام خود را معمولاً از ابتدای آفرینش به‌صورت **شفاهی و سینه‌به‌سینه** نقل می‌کردند. این سرگذشت‌نامه‌ها با افسانه و حماسه آمیخته بود. بعد از آغاز تاریخ‌نگاری، بخش‌هایی از این سرگذشت‌نامه‌ها به کتاب‌های تاریخی راه یافت.

سؤال کار مورخان و کارآگاهان پلیس چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد؟

پاسخ هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کند. کارآگاهان به دنبال بازسازی صحنه جرم و مورخان در پی بازسازی وقایع گذشته هستند. شواهدی که کارآگاهان به دنبال آن هستند، می‌تواند اثر انگشت و یا هر شی به‌جا مانده از صحنه وقوع جرم باشد اما شواهدی که مورخ به دنبال آن‌هاست، تمامی منابع، اسناد و مدارکی است که درباره زندگی مردم در روزگار گذشته، اطلاعاتی را در اختیار قرار می‌دهد.

گزارش یافته‌های پژوهش: در این مرحله، پژوهشگر نتایج و یافته‌های تحقیق را استخراج و در قالب گزارش علمی ارائه می‌کند.

منابع پژوهش علمه در تاریخ

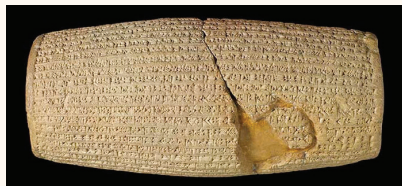
منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱- منابع دست اول (اصلی) و ۲- منابع دست دوم (فرعی).

منابع دست اول یا اصلی: به آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند، یعنی نویسندگان آن‌ها یا خود ناظر رویدادها بوده‌اند و یا شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند. (آثار مکتوب)

نکته علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی مانند بناها، سکه‌ها، اشیا، سنگ‌نگاره‌ها و هر وسیله‌ای که از گذشته به‌جا مانده، به عنوان منابع دست اول محسوب می‌شود.

سکه اشکانی

مشور کورش

طاق‌بستان

منابع دست دوم یا فرعی: به همه منابع، تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که مدت‌ها پس از وقوع رویدادها و با استفاده از منابع دست اول پدید آمده‌اند.

اجتماعی و فرهنگی اهمیتی نمی‌دادند. (به رمپایی مومشونم حساب نمی‌کرن!) برخی از این وقایع نویسان به عنوان منشی در خدمت شاهان و حاکمان بودند و آن‌ها را در مسافرت‌ها و جنگ‌ها همراهی می‌کردند. البته مورخان درباری که به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند از این مدارک برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده می‌کردند. (باهش و امم می‌گرفتن!) اما پس از تحولات فکری و علمی در دوره رنسانس در اروپا (قرن‌های ۱۶ تا ۱۸ م.) علم تاریخ متحول شد و شیوه نوینی در تاریخ‌نگاری پدید آمد که اساس آن بر ۱- سنجش دقیق منابع، ۲- استناد به اسناد و مدارک معتبر و ۳- دوری از داستان‌پردازی بود.

ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین

- در تاریخ‌نگاری نوین، علم تاریخ صرفاً به توصیف و شرح زندگی و اقدامات فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی محدود نمی‌شود بلکه تمامی جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد.
- علم تاریخ صرفاً به ثبت و نقل رویدادهای گذشته بسنده نمی‌کند بلکه زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی را نیز بررسی و تجزیه و تحلیل می‌کند.
- در پژوهش‌های علمی تاریخی، از یافته‌های سایر علوم مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری نیز استفاده می‌شود.

مراحل پژوهش در تاریخ

مراحل پژوهش در تاریخ به ترتیب عبارتند از: ۱- انتخاب موضوع، ۲- تدوین پرسش‌های تحقیق، ۳- شناسایی منابع، ۴- گردآوری و تنظیم اطلاعات، ۵- تحلیل و تفسیر اطلاعات و ۶- گزارش یافته‌های پژوهش.

- انتخاب موضوع:** برای انتخاب موضوع پژوهش چند معیار مهم باید مورد توجه قرار گیرد: ۱- موضوع تحقیق باید تازه باشد و تکراری نباشد، یعنی پژوهش باید حرف و نظر جدیدی ارائه دهد. ۲- موضوع تحقیق دارای اثر و فایده‌ای باشد. ۳- منابع و اطلاعات کافی در مورد آن موضوع وجود داشته باشد.
- تدوین پرسش‌های تحقیق:** هر پژوهش علمی نیاز به یک یا چند پرسش دارد. این پرسش‌ها علاوه بر این‌که هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر نیز می‌شوند. در پژوهش‌های تاریخی، پرسش‌ها اغلب درباره زمینه‌ها، علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها و یا نقش افراد درگیر در رویدادها مطرح می‌شوند.

شناسایی منابع: در این مرحله، پژوهشگر باید بعد از شناسایی منابع تحقیق، ۱- میزان اعتبار، دقت و صحت این منابع و اسناد را ارزیابی کند مثلاً نویسندگان این منابع چه کسانی بوده‌اند؟ آیا خودشان شاهد ماجرا بوده‌اند یا خیر؟ و ۲- از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود.

گردآوری و تنظیم اطلاعات: در این مرحله، پژوهشگر اطلاعات مربوط به موضوع تحقیق را از منابع و اسناد تاریخی استخراج کرده و آن‌ها را دسته‌بندی می‌نماید.

تحلیل و تفسیر اطلاعات: شاید به نوعی بتوان گفت این مرحله از سخت‌ترین مراحل کار مورخ است. مورخان برای انجام این کار نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

سوالات خط به خط

۱- منظور از واژه تاریخ در عبارت «تاریخ روابط سیاسی و تجاری میان ایران و چین در عهد ساسانی» کدام است؟

- ۱) تعیین روز، ماه و سال یعنی همان تقویم سالانه
- ۲) مجموعه حوادث و رویدادهایی که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده
- ۳) روش‌های علمی مطالعه و تحلیل رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک
- ۴) نقش و تأثیر عوامل طبیعی و جغرافیایی بر رویدادهای تاریخی

۲- واژه تاریخ در عبارت زیر، به چه معناست؟

«تاریخ باستان مملو از جنگ و کشورگشایی است.»

- ۱) علم و روش‌های علمی مطالعه و تحلیل رویدادهای گذشته
- ۲) تعیین روز و ماه و سال
- ۳) بازسازی رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک
- ۴) مجموعه حوادث و رویدادهایی که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است

۳- کدام گزینه ویژگی‌های رویدادهای تاریخی را به درستی بیان می‌کند؟

- ۱) مجزا و غیرمستقل نیستند یعنی با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند. ۲) تکرارناپذیر و غیرقابل تجربه و مستقل هستند.
- ۳) دور از دسترس و غیرقابل تجربه هستند. ۴) قابل مشاهده و غیرقابل درک هستند.

۴- در تاریخ، نقش محوری و اساسی دارد و تمدن‌ها پیامد هستند.

- ۱) زمان - کنش متقابل انسان و طبیعت
- ۲) انسان - کنش‌های فردی و جمعی انسان‌ها
- ۳) تحولات تاریخی - عملکرد متقابل انسان‌ها با یکدیگر
- ۴) رویدادها - اقدامات متقابل نهادها و جوامع

۵- در مواجهه با پرسش «هدف علم تاریخ چیست؟» کدام گزینه، پاسخ کامل‌تری را ارائه می‌دهد؟

- ۱) بررسی نقش انسان و کنش‌های او در شکل‌گیری تحولات تاریخی
- ۲) شناخت و آگاهی نسبت به تمامی جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع در گذشته
- ۳) مطالعه و شناخت زندگی اجتماعی و سیاسی انسان در گذشته
- ۴) بیان دقیق تاریخ وقوع حوادث و رویدادها

۶- از چه زمانی توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد و قدیمی‌ترین متن تاریخی به دست آمده متعلق به چه کسانی است؟

- ۱) حدود ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد - مصریان
- ۲) پس از اختراع خط - یونانی‌ها
- ۳) پس از شکل‌گیری نخستین جوامع بشری - یونانی‌ها
- ۴) حدود ۴ هزار سال پیش - مصریان

۷- قدیمی‌ترین متن تاریخی جهان کدام است و حاوی چه مطالبی است؟

- ۱) خدای‌نامه‌ها - حوادث و رویدادهای مهم عصر ساسانی
- ۲) کتاب تاریخ هرودت - تاریخ جنگ‌های ایران و یونان
- ۳) سنگ‌نوشته بیستون - شرح به قدرت رسیدن داریوش هخامنشی
- ۴) تکه‌ای از سنگ‌نوشته مصری - نام تعدادی از فراعنه و حوادث دوران آن‌ها

۸- تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن از چه زمانی و در کجا آغاز شد؟

- ۱) حدود ۴ هزار سال پیش - مصر
- ۲) پیش از اختراع خط - بین‌النهرین
- ۳) قرن پنجم قبل از میلاد - یونان
- ۴) پس از رنسانس - اروپا

۹- کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی به‌جا مانده از عصر باستان چیست؟

- ۱) سالنامه شاهی مصریان
- ۲) کتاب تاریخ هرودت
- ۳) سالنامه‌های دولت ساسانی
- ۴) سنگ‌نوشته‌های هخامنشی

۱۰- از نظر پژوهشگران چه عاملی، موجب شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان شده است؟

- ۱) حضور مورخان بزرگی چون هرودت
- ۲) تحولات فکری و علمی دوره رنسانس
- ۳) همسایگی با اقوام ایرانی و رومی علاقمند به تاریخ‌نگاری
- ۴) رواج و رونق ادبیات و فلسفه

۱۱- پس از هرودت چه کسانی راه او را ادامه داده و فن تاریخ‌نویسی را تکامل بخشیدند؟

(۱) وقایع‌نویسان دربار هخامنشی (۲) مورخان مسلمان (۳) نویسندگان یونانی و رومی (۴) تاریخ‌نگاران نوین اروپایی

۱۲- تا قرن ۱۹ میلادی، عمده تمرکز مورخان بر چه مسائلی بود؟

(۱) علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی (۲) موضوع‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی
(۳) بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان (۴) بررسی تمام جوانب زندگی مردم و جوامع در گذشته

۱۳- سرگذشت پیشینیان از ابتدای آفرینش نقل می‌شد که بعدها با آغاز تاریخ‌نگاری این سرگذشت‌نامه‌ها نامیده شدند.

(۱) به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه - تاریخ افسانه‌ای (۲) به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه - تاریخ ملی و میهنی **آزمون‌های گاج**
(۳) از روی سنگ‌نوشته‌ها و کتیبه‌های به‌جا مانده - تاریخ ملی و میهنی (۴) از روی سنگ‌نوشته‌ها و کتیبه‌های به‌جا مانده - تاریخ افسانه‌ای

۱۴- شیوه تاریخ‌نگاری نوینی که پس از رنسانس شکل گرفت، بر چه اساسی استوار بود؟

(۱) تنظیم، ثبت و نگارش وقایع و توصیف و شرح زندگی و اقدامات فرمانروایان
(۲) تمرکز بر بیان مشروح حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال حکام
(۳) ذکر حوادث سیاسی و نظامی و بررسی آثار و نتایج این حوادث
(۴) سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی

۱۵- کدام گزینه در مورد ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین، نادرست است؟

(۱) بررسی تمامی جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته
(۲) تمرکز بر بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان
(۳) بررسی و تجزیه و تحلیل زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی
(۴) بهره‌گیری از یافته‌های علوم و فنون مختلف از جمله باستان‌شناسی و جامعه‌شناسی

آزمون‌های گاج

۱۶- تاریخ‌نگاری نوین دارای چه ویژگی‌هایی است؟

(۱) علم تاریخ فقط به نقل رویدادهای گذشته نمی‌پردازد، بلکه علت‌ها و نتایج حوادث تاریخی را تجزیه و تحلیل می‌کند.
(۲) علم تاریخ فقط به نقل رویدادهای گذشته نمی‌پردازد و علت‌ها و نتایج حوادث تاریخی را تفسیر نمی‌کند.
(۳) علم تاریخ فقط به شرح زندگی و اقدامات فرمانروایان می‌پردازد و با ابعاد دیگر زندگی جوامع گذشته کاری ندارد.
(۴) علم تاریخ فقط به شرح زندگی و اقدامات فرمانروایان نمی‌پردازد و با ابعاد دیگر زندگی جوامع گذشته کاری ندارد.

۱۷- کدام گزینه ترتیب درستی از مراحل پژوهش تاریخی ارائه می‌دهد؟

(۱) انتخاب موضوع ← شناسایی منابع ← تدوین پرسش‌های تحقیق ← تنظیم اطلاعات ← گزارش یافته‌های پژوهش ← تحلیل اطلاعات
(۲) انتخاب موضوع ← تدوین پرسش‌های تحقیق ← شناسایی منابع ← گردآوری اطلاعات ← تفسیر اطلاعات ← گزارش یافته‌های پژوهش
(۳) تدوین پرسش‌های تحقیق ← شناسایی منابع ← انتخاب موضوع ← تحلیل اطلاعات ← تنظیم اطلاعات ← گزارش یافته‌های پژوهش
(۴) تدوین پرسش‌های تحقیق ← انتخاب موضوع ← تنظیم اطلاعات ← شناسایی منابع ← گزارش یافته‌های پژوهش ← تفسیر اطلاعات

۱۸- برای انتخاب موضوع پژوهش، چه معیارهایی باید مورد توجه قرار گیرد؟

(۱) تازگی موضوع و وجود منابع و اطلاعات کافی درباره آن (۲) جامع بودن موضوع و در بر گرفتن تمامی جنبه‌های زندگی جوامع گذشته
(۳) اصالت سند و جعلی نبودن اسناد مرتبط با موضوع (۴) بررسی علل و آثار رویدادها و نقش افراد درگیر در موضوع پژوهش

۱۹- در مرحله انتخاب موضوع، محقق باید موضوعی را برگزیند که در مورد آن موجود باشد و موضوع تحقیق باشد. **آزمون‌های گاج**

(۱) منابع و اطلاعات کافی - مانع از به بیراهه رفتن پژوهشگر (۲) منابع و اطلاعات کافی - تکراری نباشد و دارای اثر و فایده
(۳) نظریه جدید و تازه‌ای - مانع از به بیراهه رفتن پژوهشگر (۴) نظریه جدید و تازه‌ای - تکراری نباشد و دارای اثر و فایده

۲۰- چه تعداد از گزاره‌های زیر، عبارت مقابل را به درستی کامل می‌کند؟ «موضوع پژوهش تاریخی باید»

(الف) تمامی جوانب زندگی مردم در روزگار گذشته را در بر گیرد.
(ب) مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش شود.
(ج) تازه و غیرتکراری باشد.
(د) به‌گونه‌ای باشد که منابع و اطلاعات کافی پیرامون آن موجود باشد.

۲۱- دومین مرحله از مراحل پژوهش تاریخی، است که

- ۱) شناسایی منابع تحقیق - هدف پژوهش را مشخص می‌کند.
- ۲) شناسایی منابع تحقیق - به بازسازی و تفسیر وقایع گذشته کمک می‌کند.
- ۳) تدوین پرسش‌های تحقیق - مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شود.
- ۴) تدوین پرسش‌های تحقیق - به منظور بررسی اصالت سند و جعلی نبودن آن صورت می‌گیرد.

۲۲- تدوین پرسش‌های تحقیق در انجام یک پژوهش تاریخی چه مزایایی دارد؟

- ۱) پژوهشگر را در انتخاب موضوع پژوهش یاری می‌کند.
- ۲) هدف پژوهش را مشخص می‌کند و مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شود.
- ۳) به پژوهشگر در شناسایی منابع و اسناد تحقیق و ارزیابی میزان دقت و صحت آن‌ها کمک می‌کند.
- ۴) امکان بازسازی وقایع و رویدادهای گذشته را فراهم می‌آورد.

آزمون‌های گاج

۲۳- از مراحل پژوهش در تاریخ، مرحله سوم و پنجم به ترتیب چه نام دارد؟

- ۱) شناسایی منابع - گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ۲) گردآوری و تنظیم اطلاعات - شناسایی منابع
- ۳) گردآوری و تنظیم اطلاعات - تحلیل و تفسیر اطلاعات
- ۴) شناسایی منابع - تحلیل و تفسیر اطلاعات

۲۴- اساس کار تاریخ‌نگاری نوین بر چیست و در چه مرحله‌ای از پژوهش اعتبار، صحت و ارزش منابع پژوهشی ارزیابی می‌شود؟ آزمون‌های گاج

- ۱) بیان حوادث سیاسی و نظامی و ثبت و نگارش وقایع - شناسایی منابع
- ۲) بیان حوادث سیاسی و نظامی و ثبت و نگارش وقایع - گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ۳) سنجش دقیق منابع، استناد به مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی - شناسایی منابع
- ۴) سنجش دقیق منابع، استناد به مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی - گردآوری و تنظیم اطلاعات

۲۵- کدام مرحله از مراحل کار یک پژوهشگر تاریخی، مشابه کار کارآگاهان پلیس است و کدام گزاره در مورد این مرحله صحیح است؟

- ۱) تدوین پرسش‌های تحقیق - پژوهشگر پس از شناسایی منابع، میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.
- ۲) گردآوری و تنظیم اطلاعات - مورخ در این مرحله نتایج و یافته‌های تحقیق را استخراج و در قالب گزارش علمی ارائه می‌دهد.
- ۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات - مورخ برای انجام این کار نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی است.
- ۴) گزارش یافته‌های پژوهش - پژوهشگر اطلاعات مربوط به موضوع تحقیق را استخراج و دسته‌بندی می‌کند.

۲۶- هر کدام از توضیحات زیر، به کدام مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ اشاره دارند؟

الف) پژوهشگر باید حرف و نظر جدیدی را ارائه دهد.

ب) مورخان برای انجام آن نیازمند مهارت‌های خاصی هستند.

ج) هدف پژوهش را مشخص می‌کنند.

- ۱) الف: تدوین پرسش‌های تحقیق ب: گردآوری و تنظیم اطلاعات ج: انتخاب موضوع
- ۲) الف: انتخاب موضوع ب: گردآوری و تنظیم اطلاعات ج: تدوین پرسش‌های تحقیق
- ۳) الف: تدوین پرسش‌های تحقیق ب: شناسایی منابع ج: گزارش یافته‌های پژوهش
- ۴) الف: انتخاب موضوع ب: تحلیل و تفسیر اطلاعات ج: تدوین پرسش‌های تحقیق

۲۷- منابع پژوهش‌های تاریخی را بر چه مبنایی دسته‌بندی می‌کنند؟

- ۱) نویسندگان آن‌ها
- ۲) درجه اعتبار و اهمیت آن‌ها
- ۳) قدمت آن‌ها
- ۴) مکتوب یا غیرمکتوب بودن آن‌ها

۲۸- کدام گزینه در مورد «منابع اصلی» در پژوهش‌های تاریخی نادرست است؟

- ۱) به همه آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند.
- ۲) به آثاری گفته می‌شود که نویسندگان آن‌ها یا خود شاهد رویدادها بوده‌اند و یا آن‌که شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند.
- ۳) به همه آثاری گفته می‌شود که مدت‌ها پس از وقوع رویدادها و براساس منابع دست اول پدید آمده‌اند.
- ۴) شامل تمام آثار باستانی و تاریخی مانند بناها و ابزارها و سنگ‌نوشته‌هایی است که از گذشته به‌جا مانده است.

۲۹- منابع به همه منابع و آثاری گفته می‌شود که

- (۱) دست اول - از گذشته به جای مانده است.
 (۲) دست دوم - در نزدیک‌ترین زمان به وقوع رویدادها نوشته شده‌اند.
 (۳) اصلی - مدت‌ها پس از وقوع رویدادها پدید آمده‌اند.
 (۴) فرعی - نویسندگان آن‌ها، شرح وقایع را از شاهدان واقعه شنیده‌اند.

آزمون‌های گاج

۳۰- «منشور کورش»، «مقالات تاریخی» و «طاق‌بستان» به ترتیب جزء کدام دسته از منابع پژوهشی تاریخ می‌باشند؟

- (۱) منابع دست اول - منابع دست دوم - منابع دست اول
 (۲) منابع دست اول - منابع فرعی - منابع دست دوم
 (۳) منابع فرعی - منابع دست اول - منابع دست اول
 (۴) منابع فرعی - منابع اصلی - منابع فرعی

آزمون‌های گاج

۳۱- منظور از منابع مکتوب اصلی کدام است؟

- (۱) تمامی آثار باستانی و تاریخی که از گذشته به جای مانده است.
 (۲) تحقیقات و آثاری که مدت‌ها پس از وقوع رویدادها و با استفاده از منابع دست اول پدید آمده‌اند.
 (۳) بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها، سنگ‌نوشته‌ها و هر وسیله‌ای که مربوط به دنیای باستان است.
 (۴) آثاری که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند.

آزمون‌های گاج

۳۲- کدام موارد را می‌توان جزء فواید علم تاریخ دانست؟

- (۱) آگاهی از اوضاع و احوال زندگی مردم عادی - منبعی برای شناخت و تفکر
 (۲) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - منبعی برای شناخت و تفکر
 (۳) آگاهی از اوضاع و احوال زندگی مردم عادی - جست‌وجو برای یافتن اشیاء و آن‌چه از گذشته بر جای مانده
 (۴) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - آگاهی از اوضاع و احوال زندگی مردم عادی

آزمون‌های گاج

۳۳- کدام گزینه براساس گفته شهید مطهری در مورد تاریخ صحیح است؟

- (۱) از نظر قرآن، تاریخ بشر براساس یک سلسله سنن و نوامیس صورت گرفته که دارای حساب‌های نسبی است که شناخت آن حساب‌ها به تاریخ حاضر کمکی نخواهد کرد.
 (۲) از نظر قرآن، تاریخ بشر گرچه برحسب تصادف صورت گرفته اما حساب‌هایی دقیق دارد که با شناختن آن حساب‌ها می‌توان تاریخ حاضر را کنترل کرد.
 (۳) از نظر قرآن، تاریخ بشر گرچه برحسب تصادف صورت گرفته اما دارای حساب‌های نسبی است که شناخت آن حساب‌ها به تاریخ حاضر کمکی نمی‌کند.
 (۴) از نظر قرآن، تاریخ بشر براساس یک سلسله سنن و نوامیس صورت می‌گیرد که دارای حساب‌هایی دقیق است که با شناختن آن حساب‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان درآورد.

۳۴- آیه ۱۷۶ سوره اعراف که می‌فرماید: «قصه گذشتگان با ایشان بگویی، باشد که تفکر کنند.» به کدام یک از فواید مطالعه تاریخ اشاره دارد

آزمون‌های گاج

و قرآن منبع معتبر برای کسب شناخت را چه می‌داند؟

- (۱) بهره‌مندی از گذشته برای حال و آینده - مطالعه سرگذشت اقوام گذشته
 (۲) منبع شناخت و تفکر - مطالعه سرگذشت اقوام گذشته
 (۳) بهره‌مندی از گذشته برای حال و آینده - کشفیات جدید اعصار قدیم
 (۴) منبع شناخت و تفکر - کشفیات جدید اعصار قدیم

۳۵- چرا دامنه شناخت و آگاهی تاریخی فقط محدود به گذشته‌ها نیست؟

- (۱) زیرا شناخت تاریخ موجب می‌شود تا افراد یک جامعه نسبت به خود نوعی احساس علاقه و دلبستگی پیدا کنند.
 (۲) زیرا آگاهی‌های تاریخی موجب می‌شود تا ما هویت پیدا کنیم و بدانیم که بوده‌ایم و چگونه به جایگاه امروزی خود رسیده‌ایم.
 (۳) چون رویدادهای تاریخی اگرچه در زمان معینی در گذشته به وقوع پیوسته‌اند اما آثار، نتایج و پیامدهای آن‌ها گذشته، حال و آینده را به یکدیگر پیوند می‌دهد.

- (۴) چون مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته منبع و گنجینه ارزشمندی برای تقویت قوه شناخت و تفکر محسوب می‌شود.

۳۶- مطالعه تاریخ می‌تواند ما را در ارزیابی و شناخت شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و ترسیم افق آینده، یاری کند؛ زیرا

- (۱) جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تحلیل و تفسیر علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی را افزایش می‌دهد.
 (۲) شناخت زندگی مردمان در زمان‌ها و مکان‌های دیگر به ما کمک می‌کند که درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم و بدانیم که چگونه به جایگاه امروزی خود رسیده‌ایم.
 (۳) مطالعه تاریخ به ما کمک می‌کند تا بفهمیم فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عواملی به وجود آمده، پیشرفت کرده و به وضعیت امروزی رسیده‌اند.
 (۴) مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته، منبع و گنجینه ارزشمندی برای تقویت قوه شناخت و تفکر است.

۳۷- کدام گزینه با «تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی» به عنوان یکی از فواید مطالعه تاریخ مرتبط است؟

- ۱) علم تاریخ می‌تواند ما را در ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و نیز ترسیم افق آینده کمک کند.
- ۲) جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تحلیل و تفسیر علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها، قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی را افزایش می‌دهد.
- ۳) با کاوش در گذشته می‌توان از تجربیات و اندیشه‌های مردمان گذشته برای تقویت قدرت شناخت و تفکر بهره گرفت.
- ۴) آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان و لزوم حفظ میراث فرهنگی توسط آن‌ها می‌شود.

۳۸- کدام گزینه از جمله تأثیرات مطالعه تاریخ بر تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی نمی‌باشد؟

- ۱) افزایش خودآگاهی و یگانگی میان افراد یک جامعه
- ۲) به دست آوردن شناخت و درک درستی از هویت و کیستی خود
- ۳) تلاش برای حفظ میراث فرهنگی به عنوان بخشی از هویت ملی
- ۴) افزایش قدرت درک و مهارت اندیشه‌ورزی

۳۹- نیاکان ما به اتکای کدام عناصر توانستند در برابر حمله اسکندر و تهاجم ویرانگر مغولان دوام بیاورند؟

آزمون‌های گاج

- ۱) ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع
- ۲) آگاهی و دلبستگی به زبان و فرهنگ خویش
- ۳) قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی
- ۴) محدود نکردن دامنه شناخت و آگاهی خود به گذشته‌ها

سوالات مفهومی

۴۰- کدام گزینه شامل معانی واژه تاریخ نمی‌باشد؟

- ۱) در پی کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲، دولت مصدق سرنگون شد.
- ۲) در پژوهش‌های تاریخی از یافته‌های علوم مختلفی چون باستان‌شناسی و جامعه‌شناسی نیز استفاده می‌شود.
- ۳) در عصر باستان، کشاورزی اساس زندگی اقتصادی ایرانیان به شمار می‌رفت.
- ۴) هرودت برای نگارش کتاب خود، شرایط طبیعی و اقلیمی سرزمین‌های مصر و فنیقیه را بررسی کرده است.

۴۱- مفهوم واژه تاریخ در کدام گزینه با عبارت زیر یکسان است؟

- «در یونان باستان، ادبیات و هنرهای تجسمی خصوصاً انواع شعر و مجسمه‌سازی شکوفا و پر رونق بود.»
- ۱) در حدود ۱۵۰۰ ق.م دست‌هایی از اقوام آریایی از سمت شمال غرب وارد هند شدند.
 - ۲) رودهای دجله و فرات بر شکل‌گیری و توسعه تمدن بین‌النهرین مؤثر بوده‌اند.
 - ۳) درباره تاریخ ایتالیا و ایتالیایی‌های نخستین آگاهی کمی در دست است.
 - ۴) نتایج کاوش‌های باستان‌شناسان، منبع ارزشمندی برای تحقیقات مورخان به شمار می‌رود.

۴۲- کدام گزینه در مورد کتاب «تاریخ هرودت» صحیح است؟

- ۱) در قرن ششم قبل از میلاد در روم باستان نگارش یافته است.
- ۲) بخش عمده مطالب آن به شرح جنگ‌های ایران و روم اختصاص دارد.
- ۳) با نگارش آن، تاریخ‌نگاری به مفهوم کامل آن آغاز شد.
- ۴) قدیمی‌ترین متن تاریخی جهان است.

۴۳- با توجه به ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین، کدام گزینه ارتباط کمتری با این مفهوم دارد؟

- ۱) بررسی علل سقوط سلسله ساسانیان
- ۲) جنگ‌های ایران و یونان
- ۳) نگاهی به تاریخ قاجاریه براساس سکه‌ها و مدال‌ها
- ۴) تشریح تاریخ اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره مغول

۴۴- پرسش‌های زیر به کدام مراحل پژوهش در تاریخ اشاره دارند؟

الف) روحانیت تا چه میزان در شکل‌گیری انقلاب مشروطه نقش داشته است؟

ب) آیا نویسنده کتاب، خود شاهد وقایع بوده یا آن را از زبان دیگران نقل کرده است؟

- ۱) الف: انتخاب موضوع ب: تحلیل و تفسیر اطلاعات
- ۲) الف: گردآوری و تنظیم اطلاعات ب: تحلیل و تفسیر اطلاعات
- ۳) الف: تدوین پرسش‌های تحقیق ب: شناسایی منابع
- ۴) الف: تحلیل و تفسیر اطلاعات ب: شناسایی منابع

۴۵- مهارت و توانمندی مورخان در کدام مرحله از مراحل پژوهش نمایان می‌شود؟

- ۱) انتخاب موضوع
- ۲) تدوین پرسش‌های تحقیق
- ۳) گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ۴) تحلیل و تفسیر اطلاعات

۴۶- کدام گزینه، مثال درستی برای مفهوم زیر است؟

«به همه آثار گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند.»

- (۱) خدای‌نامک‌ها (۲) طاق‌بستان (۳) تخت‌جمشید (۴) سکه‌های اشکانی

۴۷- کدام گزینه با آیه شریفه «فَاقْصُصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ» هم‌مفهوم است؟

- (۱) مطالعه تاریخ کمک می‌کند تا دریابیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری تحت چه شرایطی به‌وجود آمده و پیشرفت کرده‌اند.
(۲) آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان، باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود.
(۳) با کاوش در گذشته می‌توان از تجربیات و اندیشه‌های مردمان گذشته برای تقویت قدرت شناخت و تفکر بهره گرفت.
(۴) دامنه شناخت تاریخی فقط محدود به گذشته نیست بلکه در درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده نیز کمک می‌کند.

۴۸- با توجه به رابطه «علت ← معلولی» چه تعداد از گزاره‌های زیر نادرست است؟

- (الف) جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تفسیر علل و آثار آنها ← افزایش قدرت درک و مهارت اندیشه‌ورزی
(ب) عدم فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی در برابر هجوم بیگانگان ← آگاهی تاریخی ایرانیان نسبت به گذشته خود و دلبستگی آنان به زبان و فرهنگ خویش

(ج) آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان ← تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی

(د) عدم محدودیت شناخت تاریخی به گذشته ← ارزیابی درست از شرایط کنونی جامعه خویش و ترسیم افق آینده

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۴۹- «تعدادی از آثار باستانی ایران، با پیگیری دولت در سال ۱۳۹۴ به کشور بازگشت.» این عبارت متناسب با کدام‌یک از فواید مطالعه تاریخ است؟

- (۱) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده
(۲) تقویت قدرت شناخت و تفکر
(۳) ارزیابی درست اوضاع کنونی جامعه و ترسیم افق آینده
(۴) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی

سوالات ترکیبی

+ درس هفتم

۵۰- بیشترین سنگ‌نوشته‌های به‌جا مانده از روزگار باستان، متعلق به است که

(۱) سلوکیان و اشکانیان - نشان از توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی دارد.

(۲) هخامنشیان و ساسانیان - به عنوان مهم‌ترین منابع نوشتاری دست اول حائز اهمیت‌اند.

(۳) سلوکیان و اشکانیان - رویدادهای تاریخی را گزارش می‌کنند.

(۴) هخامنشیان و ساسانیان - قدیمی‌ترین متن‌های تاریخی جهان هستند.

+ درس هفتم

۵۱- کدام گزینه در مورد «نمونه‌هایی از علاقه ایرانیان به نگارش و ثبت و ضبط وقایع در دوره ساسانی» نادرست است؟

(۱) وجود سالنامه‌های دولتی که حاوی اخبار و رویدادهای مهم بوده‌اند.

(۲) نگارش خدای‌نامک‌ها که در واقع تاریخ عمومی سرزمین و مردم ایران از آغاز آفرینش تا آخر حکومت ساسانی بودند.

(۳) سنگ‌نوشته‌های به‌جا مانده که رویدادهای تاریخی را گزارش می‌کنند.

(۴) لوح‌های گلی به زبان ایلامی که اطلاعات سودمندی از اوضاع اقتصادی و اجتماعی ساسانیان به‌دست می‌دهد.

۵۲- خدای‌نامک‌ها به عنوان اسناد دلبستگی ایرانیان به ثبت و ضبط حوادث تاریخی در زمان کدام سلسله باستانی ایرانی و توسط چه کسانی

+ درس یازدهم

نگارش یافت؟

- (۱) ساسانیان - موبدان (۲) هخامنشیان - دبیران (۳) ساسانیان - دبیران (۴) هخامنشیان - موبدان

+ درس هفتم

۵۳- از جمله کسانی که پس از هروودت راه او را ادامه دادند، مورخ رومی است. او

(۱) پروکوپئوس - به عنوان منشی یکی از سرداران روم در جنگ‌های بسیاری از جمله جنگ با ایران شرکت داشت.

(۲) پروکوپئوس - به عنوان مزدور در جنگ میان کوروش کوچک و اردشیر دوم هخامنشی شرکت داشت.

(۳) گزنفون - کتابی با عنوان کوروش‌نامه در شرح زندگی کوروش بزرگ هخامنشی دارد.

(۴) گزنفون - از نویسندگان بزرگ اوایل قرن ۶ م. است.

۵۴- برخی از وقایع‌نویسان، مانند به عنوان در خدمت شاهان و حاکمان بودند و آنان را در مسافرت‌ها و جنگ‌ها همراهی

+ درس هفتم

می‌کردند.

- (۱) پروکوپئوس رومی - منشی (۲) هروودت یونانی - مورخ درباری (۳) گزنفون رومی - وزیر (۴) ابن‌خلدون تونسلی - سردار جنگی

۵۵- پژوهشگری در بررسی جنگ‌های ایران و روم از کتاب پروکوپئوس رومی استفاده می‌کند. این پژوهشگر کدام مرحله از مراحل پژوهش را

به درستی انجام داده است؟

+ درس هفتم

(۴) تحلیل و تفسیر اطلاعات

(۳) شناسایی منابع

(۲) تدوین پرسش‌های تحقیق

(۱) انتخاب موضوع

سوالات تصویری

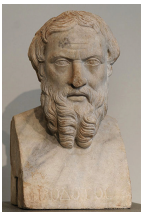
۵۶- کدام گزینه در مورد تصویر مقابل نادرست است؟

(۱) سنگ پالمو که متعلق به مصریان باستان است.

(۲) قدیمی‌ترین متن تاریخی جهان و مربوط به ۴ هزار سال قبل از میلاد است.

(۳) سنگ‌نوشته‌ای به خط مصری است که در موزه‌ای در ایتالیا نگهداری می‌شود.

(۴) بخشی از ستون سنگی سالنامه شاهی و مربوط به پادشاهی کهن مصر است.

۵۷- تصویر مقابل متعلق به چه کسی است؟

(۱) هرودت مورخ یونانی

(۲) مورخ رومی قرن پنجم قبل از میلاد

(۳) بنیانگذار تاریخ‌نگاری نوین

(۴) هومر، شاعر بزرگ یونانی

۵۸- کدام تصویر با عبارت زیر مرتبط است؟

«منابع دست اول در مطالعه دوره اشکانی، شامل تمامی آثار باستانی و تاریخی است که از این دوره به جا مانده است.»

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

+ درس هفتم

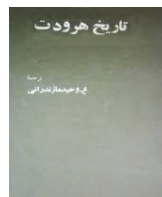
۵۹- کدام گزینه در زمره منابع دست دوم یا فرعی قرار می‌گیرد؟

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

۶۰- تصویر مقابل ناظر بر کدام یک از فواید مطالعه تاریخ است؟

(۱) بهره‌گیری از گذشته برای درک حال و ترسیم افق آینده

(۲) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی و لزوم حفظ میراث فرهنگی

(۳) تقویت و پرورش قوه شناخت و تفکر

(۴) افزایش قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی

۱	☐	☐	☐	☐
۲	☐	☐	☐	☐
۳	☐	☐	☐	☐
۴	☐	☐	☐	☐
۵	☐	☐	☐	☐
۶	☐	☐	☐	☐
۷	☐	☐	☐	☐
۸	☐	☐	☐	☐
۹	☐	☐	☐	☐
۱۰	☐	☐	☐	☐
۱۱	☐	☐	☐	☐
۱۲	☐	☐	☐	☐

۱۳	☐	☐	☐	☐
۱۴	☐	☐	☐	☐
۱۵	☐	☐	☐	☐
۱۶	☐	☐	☐	☐
۱۷	☐	☐	☐	☐
۱۸	☐	☐	☐	☐
۱۹	☐	☐	☐	☐
۲۰	☐	☐	☐	☐
۲۱	☐	☐	☐	☐
۲۲	☐	☐	☐	☐
۲۳	☐	☐	☐	☐
۲۴	☐	☐	☐	☐

۲۵	☐	☐	☐	☐
۲۶	☐	☐	☐	☐
۲۷	☐	☐	☐	☐
۲۸	☐	☐	☐	☐
۲۹	☐	☐	☐	☐
۳۰	☐	☐	☐	☐
۳۱	☐	☐	☐	☐
۳۲	☐	☐	☐	☐
۳۳	☐	☐	☐	☐
۳۴	☐	☐	☐	☐
۳۵	☐	☐	☐	☐
۳۶	☐	☐	☐	☐

۳۷	☐	☐	☐	☐
۳۸	☐	☐	☐	☐
۳۹	☐	☐	☐	☐
۴۰	☐	☐	☐	☐
۴۱	☐	☐	☐	☐
۴۲	☐	☐	☐	☐
۴۳	☐	☐	☐	☐
۴۴	☐	☐	☐	☐
۴۵	☐	☐	☐	☐
۴۶	☐	☐	☐	☐
۴۷	☐	☐	☐	☐
۴۸	☐	☐	☐	☐

۴۹	☐	☐	☐	☐
۵۰	☐	☐	☐	☐
۵۱	☐	☐	☐	☐
۵۲	☐	☐	☐	☐
۵۳	☐	☐	☐	☐
۵۴	☐	☐	☐	☐
۵۵	☐	☐	☐	☐
۵۶	☐	☐	☐	☐
۵۷	☐	☐	☐	☐
۵۸	☐	☐	☐	☐
۵۹	☐	☐	☐	☐
۶۰	☐	☐	☐	☐

پاسخ‌های تشریحی

- ۱۳ ۱ اقوام و جوامع باستانی، حتی پیش از اختراع خط نیز به سرگذشت پیشینیان خود توجه و علاقه نشان می‌دادند. از این‌رو، سرگذشت قوم و اجتماع خود را معمولاً از ابتدای آفرینش به‌صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه نقل می‌کردند. این سرگذشت‌نامه‌ها که آمیخته با افسانه و داستان‌های حماسی بود، بعد از آغاز تاریخ‌نگاری نیز به کتاب‌های تاریخی راه یافت. این بخش از تاریخ را «تاریخ افسانه‌ای» می‌نامند.
- ۱۴ ۴ به‌دنبال تحولات فکری و علمی که در دورهٔ رنسانس در اروپا به وقوع پیوست، به تدریج علم تاریخ نیز متحول شد و شیوهٔ نوینی در تاریخ‌نگاری پدید آمد. اساس این شیوه بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود.
- ۱۵ ۲ ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین عبارت‌اند از: ۱- بررسی و مطالعهٔ تمام جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته، ۲- بررسی و تجزیه و تحلیل زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی و ۳- به‌کارگیری یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری در پژوهش‌های علمی تاریخی.
- ۱۶ ۱ پاسخ سؤال قبل رو به دور دیگره بفون لطفاً!
- ۱۷ ۲ پژوهش در تاریخ دارای مراحل است که عبارت‌اند از: ۱- انتخاب موضوع ۲- تدوین پرسش‌های تحقیق ۳- شناسایی منابع ۴- گردآوری و تنظیم اطلاعات ۵- تحلیل و تفسیر اطلاعات و ۶- گزارش یافته‌های پژوهش.
- ۱۸ ۱ برای انتخاب موضوع پژوهش، معیارهایی باید مورد توجه قرار گیرد: ۱- موضوع تحقیق تازه باشد و تکراری نباشد، یعنی مسألهٔ تازه‌ای را مورد بررسی قرار دهد و حرف و نظر جدیدی را ارائه دهد، ۲- موضوع تحقیق دارای اثر و فایده‌ای باشد و ۳- منابع و اطلاعات کافی در مورد آن موضوع وجود داشته باشد.
- ۱۹ ۲ در مرحلهٔ انتخاب موضوع، محقق باید موضوعی را برگزیند که منابع و اطلاعات کافی در مورد آن وجود داشته باشد و همچنین موضوع تحقیق تکراری نباشد و دارای اثر و فایده باشد.
- ۲۰ ۴ تنها موارد «ج» و «د» عبارت صورت سؤال را به‌درستی کامل می‌کنند.
- بررسی موارد نادرست:**
- الف) این امکان وجود ندارد که موضوعی برای پژوهش انتخاب شود که تمامی جوانب زندگی مردم در روزگار گذشته را در بر گیرد.
- ب) این عبارت، از مزایای تدوین پرسش‌های تحقیق (مرحلهٔ دوم یک پژوهش تاریخی) است.
- ۲۱ ۳ دومین مرحله از مراحل انجام پژوهش در تاریخ، تدوین پرسش‌های تحقیق است. پرسش‌ها علاوه بر آن‌که هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.
- ۲۲ ۲ پرسش‌ها علاوه بر آن‌که هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.
- ۱ ۳ گاهی واژهٔ تاریخ در نوشته‌ها و زبان مردم به کار می‌رود و منظور از آن علم و روش‌های علمی است که به‌وسیلهٔ آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند؛ مثلاً تاریخ روابط سیاسی و تجاری میان ایران و چین در عهد ساسانی.
- ۲ ۴ منظور از کلمهٔ تاریخ در عبارت «تاریخ باستان مملو از جنگ و کشورگشایی است» مجموعهٔ حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است. «تاریخ باستان» یعنی مجموعهٔ حوادثی که مردم دنیای باستان از سر گذرانده‌اند.
- ۳ ۳ ویژگی‌های رویدادهای تاریخی: ۱- دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند، یعنی نمی‌توان آن‌ها را به‌طور مستقیم درک کرد بلکه باید با استفاده از شواهد و مدارک آن‌ها را شناخت. ۲- تکرارناپذیر و غیرقابل تجربه‌اند. ۳- مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطهٔ علت و معلولی دارند.
- ۴ ۴ انسان در تاریخ، نقش محوری و اساسی دارد و رویدادها و تحولات تاریخی در نتیجهٔ کنش (عملکرد و اقدام) متقابل انسان‌ها با یکدیگر و با طبیعت پدید آمده‌اند. نهادها، جوامع، کشورها و در یک کلام تمدن نیز پیامد کنش‌های فردی و جمعی انسان‌هاست.
- ۵ ۲ هدف علم تاریخ، شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته است که شامل تمامی جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌شود.
- ۶ ۱ پس از اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش (۳ هزار سال قبل از میلاد مسیح) به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد. قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، تکه‌ای از سنگ نوشته‌ای به خط کهن مصری است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد.
- ۷ ۴ قدیمی‌ترین متن تاریخی به دست آمده، تکه‌ای از سنگ‌نوشتهٔ متعلق به مصریان باستان است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد و در آن، نام تعدادی از فراغنه و برخی حوادث آن دوران ذکر شده است.
- ۸ ۳ تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، از قرن پنجم قبل از میلاد در یونان باستان و با ظهور مورخ بزرگی مانند هرودت آغاز شد.
- ۹ ۲ کتاب تاریخ هرودت، که بخش عمدهٔ مطالب آن به شرح جنگ‌های یونان و ایران اختصاص دارد، کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی به جا مانده از عصر باستان است.
- ۱۰ ۴ برخی پژوهشگران معتقدند که رواج و رونق ادبیات و فلسفه، تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.
- ۱۱ ۳ پس از هرودت، دیگر نویسندگان یونانی و سپس رومی، راهی را که او آغازکنندهٔ آن بود، ادامه دادند و فن تاریخ‌نویسی را تکامل بخشیدند.
- ۱۲ ۳ تا قرن ۱۹م. عمدهٔ تمرکز مورخان بر بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان بود و به مسائل و موضوع‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیتی نمی‌دادند.

۴ ۲۳ مرحله سوم پژوهش تاریخی ← شناسایی منابع

مرحله پنجم پژوهش تاریخی ← تحلیل و تفسیر اطلاعات

۳ ۲۴ اساس شیوه تاریخ‌نگاری نوین بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود.

محقق در مرحله سوم از مراحل پژوهش یعنی در مرحله شناسایی منابع، پس از شناسایی منابع و اسناد تحقیق، میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها را ارزیابی می‌کند.

۳ ۲۵ مرحله پنجم از مراحل پژوهش در تاریخ، مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات است. تحلیل و تفسیر رویدادهای تاریخی کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام آن، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند. این مرحله از کار پژوهشگران مشابه کار کارآگاهان پلیس است.

۴ ۲۶ پژوهشگر باید حرف و نظر جدیدی را ارائه دهد ← انتخاب موضوع مورخان برای انجام آن نیازمند مهارت‌های خاصی هستند ← تحلیل و تفسیر اطلاعات

هدف پژوهش را مشخص می‌کنند ← تدوین پرسش‌های تحقیق

۲ ۲۷ منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته منابع اصلی (دست اول) و منابع فرعی (دست دوم) تقسیم می‌شوند.

۳ ۲۸ منابع دست اول یا اصلی، به همه آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند. به عبارت دیگر، نویسندگان این نوع منابع، خود ناظر رویدادها بوده‌اند و یا اینکه شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند. علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها و ... و هر وسیله‌ای که از گذشته به‌جا مانده نیز به‌عنوان منبع دست اول محسوب می‌شوند.

به همه منابع، تحقیقات و آثاری که مدت‌ها پس از وقوع رویدادها و با استفاده از منابع دست اول پدید آمده‌اند، منابع دست دوم یا فرعی می‌گویند.

۱ ۲۹ برای پاسخ دادن به این سوال، شما باید گزینه‌ای رو انتخاب کنید که عبارت‌های هر دو را قالی متناسب با هم باشن.

بررسی گزینه‌ها:

(۱) دست اول - دست اول (۲) دست دوم - دست اول

(۳) دست اول - دست دوم (۴) دست دوم - دست اول

۱ ۳۰ منشور کورش ← منابع دست اول یا اصلی

مقالات تاریخی ← منابع دست دوم یا فرعی

طاق‌بستان ← منابع دست اول یا اصلی

۴ ۳۱ منابع مکتوب اصلی، شامل آثاری است که در زمان وقوع

حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن پدید آمده و نویسندگان این منابع خود ناظر این وقایع بوده‌اند یا این‌که شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) منابع اصلی (مکتوب و غیرمکتوب)

(۲) منابع فرعی

(۳) منابع اصلی (مکتوب و غیرمکتوب)

۲ ۳۲ برخی از فواید و کارکردهای علم تاریخ عبارت‌اند از: ۱- منبع شناخت

و تفکر (تقویت قوه شناخت و تفکر و اندیشه‌ورزی)، ۲- بهره‌گیری از گذشته

برای حال و آینده (ارزیابی درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و ترسیم افق آینده) ۳- تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی (خودآگاهی و یگانگی بیشتر بین افراد یک جامعه).

۴ ۳۳ شهید مطهری می‌فرماید: «از نظر قرآن، تاریخ بشر و تحولات آن، بر طبق یک سلسله سنن و نوامیس صورت می‌گیرد و عزت‌ها، ذلت‌ها، موفقیت‌ها و شکست‌ها، خوشبختی‌ها و بدبختی‌های تاریخی حساب‌هایی دقیق و منظم دارد و با شناختن آن حساب‌ها و قانون‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان درآورد و به سود سعادت خود و مردم از آن بهره‌گیری کرد.»

۲ ۳۴ در قرآن، آیات بسیاری است که به مطالعه سرگذشت اقوام گذشته دعوت کرده و آن را به عنوان یک منبع معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند. برای مثال، آیه ۱۷۶ سوره اعراف می‌فرماید: «قصه گذشتگان با ایشان بگوی باشد که تفکر کنند.» در این آیه، مطالعه سرگذشت اقوام گذشته به عنوان منبع معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی شده است.

۳ ۳۵ دامنه شناخت و آگاهی تاریخی فقط محدود به گذشته نمی‌شود، بلکه به درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده نیز کمک می‌کند؛ زیرا رویدادهای تاریخی اگرچه در زمان معینی در گذشته به وقوع پیوسته‌اند، اما آثار، نتایج و پیامدهای این رویدادها، گذشته، حال و آینده را به یک‌دیگر پیوند می‌دهد.

۳ ۳۶ مطالعه تاریخ به ما کمک می‌کند تا بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عوامل و شرایطی به وجود آمده، پیشرفت کرده و به وضعیت کنونی رسیده‌اند. بدین‌گونه، علم تاریخ می‌تواند ما را در ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و نیز ترسیم افق آینده، کمک کند.

۴ ۳۷ آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان، باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود که نتیجه آن تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی است. مطالعه و بررسی گذشته، همچنین ارزش و اهمیت میراث فرهنگی را به ما نشان می‌دهد و کمک می‌کند که میراث فرهنگی را به‌عنوان بخشی از هویت و شناسنامه ملی خویش بدانیم و در حفظ و نگهداری آن کوشا باشیم.

۴ ۳۸ تأثیرات مطالعه تاریخ بر تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی: ۱- افزایش خودآگاهی و یگانگی میان افراد یک جامعه ۲- به‌دست آوردن شناخت و درک درست از هویت و کیستی خود ۳- تلاش برای حفظ میراث فرهنگی به‌عنوان بخشی از هویت و شناسنامه ملی خویش.

افزایش قدرت درک و مهارت اندیشه‌ورزی از نتایج مطالعه تاریخ به عنوان منبع شناخت و تفکر است.

۲ ۳۹ شناخت گذشته و مطالعه و بررسی زندگی مردمان در زمان‌ها و مکان‌های دیگر، به ما کمک می‌کند که درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم و بدانیم، که بوده‌ایم و چگونه به جایگاهی که هم‌اکنون هستیم، رسیده‌ایم. آگاهی تاریخی ایرانیان به گذشته خود، به همراه زبان فارسی و فرهنگ ایرانی، نقش زیادی در حفظ موجودیت و هویت آنان در طول تاریخ داشته است. نیاکان ما به اتکای چنین آگاهی و دلبستگی به زبان و فرهنگ خویش بوده است که توانسته‌اند در برابر حوادث عظیمی چون حمله اسکندر مقدونی، تهاجم ویرانگر مغولان و نظایر آن، دوام بیاورند و مانع فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی شوند.

۴۷ ۳ این آیه شریفه، مطالعه سرگذشت اقوام گذشته را به‌عنوان یک منبع معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده
- (۲) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی
- (۳) منبع شناخت و تفکر
- (۴) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

۴۸ ۱ تنها مورد «ب» نادرست است. آگاهی تاریخی ایرانیان به گذشته خود و دلبستگی آنان به زبان و فرهنگ خویش (علت) و عدم فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی در برابر هجوم بیگانگان (معلول) می‌باشد.

۴۹ ۴ عبارت داده‌شده، بیانگر ارزش و اهمیت میراث فرهنگی است که با تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی به عنوان یکی از کارکردهای مطالعه تاریخ در ارتباط می‌باشد.

۵۰ ۲ از روزگار باستانی ایران به‌ویژه، دوره هخامنشیان و ساسانیان نیز سنگ‌نوشته‌هایی باقی‌مانده است که نشان از توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی دارد. این سنگ‌نوشته‌ها از منابع مهم نوشتاری دست اول ایرانی به شمار می‌آیند.

۵۱ ۴ سالنامه‌های دولتی که حاوی اخبار و رویدادهای مهم بودند، خدای‌نامک‌ها که در واقع تاریخ عمومی سرزمین و مردم ایران از آغاز آفرینش تا آخر حکومت ساسانی محسوب می‌شدند و همچنین سنگ‌نوشته‌های به‌جا مانده از دوره ساسانی که رویدادهای تاریخی را گزارش می‌کنند، همگی نمونه‌هایی از علاقه ایرانیان به نگارش و ثبت و ضبط وقایع در دوره ساسانی است.

نکته لوح‌های گلی کشف شده به زبان ایلامی، حاوی اطلاعات سودمندی در مورد اوضاع اقتصادی و اجتماعی و تشکیلات اداری دوره هخامنشیان است. خدای‌نامک‌ها که بیانگر دلبستگی ایرانیان به نگارش وقایع و ضبط سلسله حوادث تاریخی است، در زمان ساسانیان و توسط دبیران نگارش یافتند.

۵۳ ۱ پس از هروودت، دیگر نویسندگان یونانی و رومی راهی را که او آغازکننده آن بود، ادامه دادند. از جمله این نویسندگان می‌توان به گزنفون یونانی و پروکوپئوس رومی اشاره کرد.

نیم نگاه

پروکوپئوس:

نویسنده و مورخ رومی در اوایل قرن ۶ م. و علاقمند به تاریخ‌نگاری و ثبت وقایع تاریخی به‌خصوص رویدادهای نظامی بود. او منشی یکی از سرداران روم بود و در جنگ‌های بسیاری از جمله جنگ با ایران شرکت کرد. کتاب او شامل چندین جلد است که جلد‌های اول و دوم آن اختصاص به جنگ‌های ایران و روم دارد. وی خود شاهد بسیاری از حوادثی بوده که در اثر خود نقل کرده است.

گزنفون یونانی:

به عنوان مزدور در جنگ میان کوروش کوچک و اردشیر دوم هخامنشی شرکت داشت. او شرح این جنگ را در یکی از آثارش نوشته است. کتاب دیگر او «کوروش‌نامه» در شرح زندگی و کشورگشایی‌های کوروش بزرگ است.

۴۰ ۴ گزینه (۴) به دانش جغرافیای تاریخی اشاره دارد که ارتباطی با معانی مختلف واژه تاریخ ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تاریخ به معنی روز، ماه و سال (تقویم سالانه)
- (۲) تاریخ به معنی علم و روش‌های علمی که به‌وسیله آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه می‌شوند.
- (۳) تاریخ به معنی مجموعه حوادثی که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است، مانند تاریخ عصر باستان.

۴۱ ۳ گاهی منظور از واژه تاریخ، مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است. عبارت داده‌شده در صورت سؤال نیز با این معنای تاریخ هم‌مفهوم است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) تاریخ به معنای روز، ماه و سال
- (۲) دانش جغرافیای تاریخی (که ربطی به معنای تاریخ ندارد)
- (۳) تاریخ به معنای مجموعه حوادث و رویدادهایی که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است.

(۴) تاریخ به معنای علم و روش‌های علمی که به وسیله آن رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند.

۴۲ ۳ تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، در قرن پنجم قبل از میلاد در یونان باستان و با ظهور هروودت (پدر تاریخ) آغاز شد. کتاب او، کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی به‌جا مانده از عصر باستان است. بخش عمده مطالب این کتاب، به شرح جنگ‌های یونان و ایران اختصاص دارد.

۴۳ ۲ ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین عبارتند از:

(۱) مطالعه و بررسی تمام جنبه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... زندگی مردمان و جوامع در گذشته (مانند تاریخ اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره مغول)

(۲) بررسی و تجزیه و تحلیل زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار حوادث گوناگون تاریخی (مانند علل سقوط سلسله ساسانیان)

(۳) استفاده از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، سکه‌شناسی و ... در پژوهش‌های علمی تاریخی (مانند نگاهی به تاریخ قاجاریه براساس سکه‌ها و مدال‌ها)

دقت کتین در صورت‌گزینه (۲)، هیچ کلمه‌ای که نشان از بررسی یا تجزیه و تحلیل یا در نظر گرفتن ابعاد فاضی از جنگ‌های ایران و یونان باشد، وجود ندارد!

۴۴ ۳ الف) تدوین پرسش‌های تحقیق

ب) شناسایی منابع

۴۵ ۴ تحلیل و تفسیر اطلاعات تاریخی کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام این کار، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند.

۴۶ ۱ منظور از عبارت صورت سؤال، منابع مکتوب اصلی یا دست اول است. خدای‌نامک‌ها از منابع مکتوب دست اول مربوط به دوره ساسانیان هستند.

دقت کتین، اگرچه که تفت‌بمشیر، سکه‌های اشکانی و طاق‌بستان جزء منابع دست اوله اما اینا منابع مکتوب نیستن!

۱۵۴ پاسخ سؤال قبل رو دوباره ببین!

۳۵۵ در مرحله شناسایی منابع، پژوهشگر پس از شناسایی منابع و اسناد تحقیق، میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها را ارزیابی می‌کند. مثلاً نویسندگان منابع چه کسانی بوده‌اند؟ آیا خود شاهد وقایع بوده‌اند یا از زبان دیگران حوادث را نقل کرده‌اند؟ و ...

پروکوپیوس رومی به عنوان منشی یکی از سرداران رومی در جنگ‌های بسیاری از جمله جنگ با ایران شرکت داشته و خود شاهد حوادثی بوده که در اثر خود نقل کرده است. از این‌رو کتاب او منبع معتبری برای مطالعه جنگ‌های ایران و روم می‌باشد.

۲۵۶ تصویر داده‌شده، سنگ پالرمو تکه‌ای از یک ستون سنگی یادبود به نام «سالنامه شاهی» مربوط به پادشاهی کهن مصر است. این تکه سنگ در موزه شهر پالرمو در ایتالیا نگهداری می‌شود.

۱۵۷ تصویر داده‌شده، مربوط به هرودت (پدر علم تاریخ) مورخ بزرگ یونانی در قرن پنجم قبل از میلاد است.

۱۵۸ عبارت صورت سؤال، به منابع دست اول مربوط به دوره اشکانی اشاره کرده است.

بررسی گزینه‌ها:

۱) سکه مربوط به دوره اشکانی

۲) منشور کورش هخامنشی

۳) طاق‌بستان در کرمانشاه مربوط به دوره ساسانی

۴) پیکره ملکه ناپیرآسو همسر پادشاه ایلام

۴۵۹ منابع دست دوم یا فرعی، به همه منابع، تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که مدت‌ها پس از وقوع رویدادها و با استفاده از منابع دست اول پدید آمده‌اند. مانتر کتاب «تاریخ ایران از آغاز تا اسلام» اثر رومن گریشمن.

۲۶۰ تصویر داده‌شده، بیانگر دلبستگی و علاقه مردم ایران به میراث تاریخی‌شان است که از جمله کارکردهای مطالعه تاریخ در تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی می‌باشد.

۴۶۱ زمان و مکان دو رکن مهم دانش تاریخ به شمار می‌روند و نخستین پرسش‌هایی که برای تاریخ‌نگاران مطرح می‌شود، این است که رویدادهای تاریخی در چه زمانی و کجا رخ داده‌اند.

۲۶۲ دانش تاریخ بدون توجه به زمان و مکان، معنایی ندارد؛ زیرا رویدادهای تاریخی در زمان معینی و در بستر مکان و محیط رخ می‌دهند.

۱۶۳ گاه‌شماری، نظامی است که انسان برای اندازه‌گیری دقیق زمان (ماه و سال) ابداع کرده است. دانش و مهارت اندازه‌گیری زمان، ارتباط نزدیکی با علومی مانند ریاضیات، نجوم و فیزیک دارد و ابداع تقویم، نتیجه تلاش مشترک دانشمندان این علوم به حساب می‌آید.

۴۶۴ در نتیجه نیاز به زمان‌سنجی بود که بشر موفق شد ابزارهایی مانند ساعت‌های آفتابی، آبی و شنی و همچنین وسیله پیچیده‌تری مثل اسطرلاب را اختراع نماید.

۱۶۵ مردمان بین‌النهرین (میان‌رودان) و مصریان باستان، در تنظیم و تدوین گاه‌شماری پیشگام بودند.

۳۶۶ در میان بابلی‌ها، گاه‌شماری خورشیدی - قمری رایج بود. در این

گاه‌شماری، سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد. از آنجایی که سال قمری ۳۵۴ شبانه‌روز و سال خورشیدی ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز است. برای رفع این اختلاف، هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند. مبدأ گاه‌شماری آنان، جلوس پادشاهان بود.

۱۶۷ بابلی‌ها، هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند. گاه‌شماری آن‌ها از نوع خورشیدی - قمری بود. گاه‌شماری آن‌ها در دوره هخامنشیان در ایران رواج داشته است.

۳۶۸ مصریان گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی داشتند. آنان سال را ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. در گاه‌شماری مصری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌گردید. برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و سال را کیسه می‌گرفتند. مبدأ گاه‌شماری آنان جلوس پادشاهان بود.

۳۶۹ رومیان در آغاز گاه‌شماری دقیقی نداشتند. در سال ۴۶ ق.م، ژولیوس سزار امپراتور روم دستور داد تا گاه‌شماری رومی بر اساس گاه‌شماری مصری اصلاح شود. حدود دو قرن بعد از آن که دین مسیحیت در امپراتوری روم رسمیت یافت (حدود سال ۵۲۵ م)، تولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان (مسیحیان) تعیین شد. حدود هزار سال بعد (حدود سال ۱۵۰۰ م) پاپ گرگوار سیزدهم به کمک منجمان بار دیگر گاه‌شماری مسیحیان را اصلاح کرد. گاه‌شماری مسیحی، امروزه به نام گاه‌شماری میلادی شناخته می‌شود.

۲۷۰ گاه‌شماری مسیحی همان گاه‌شماری رومی است که دو قرن پس از رسمیت یافتن دین مسیحیت در امپراتوری روم، تولد حضرت مسیح (ع) را به عنوان مبدأ آن تعیین کردند. (مبدأ دینی)

۱۷۱ گاه‌شماری مسیحی که امروزه به نام گاه‌شماری میلادی شناخته می‌شود، در زمان پاپ گرگوار سیزدهم اصلاح شد.

نیم نگاه

گاه‌شماری رومی ← گاه‌شماری مسیحی ← گاه‌شماری میلادی

۲۷۲ گاه‌شماری هجری قمری که تقویم رایج بیشتر کشورهای اسلامی به شمار می‌رود، بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده است و مبدأ آن اول محرم سالی است که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کردند. (مبدأ دینی). سال هجری قمری با ماه محرم آغاز می‌شود.

۲۷۳ پاسخ سؤال قبل رو به دور ریگه بفون!

۲۷۴ تقویم هجری قمری رایج در کشورهای اسلامی، مبتنی بر حرکت ماه به دور زمین است.

۳۷۵ محتوای سنگ‌نوشته‌های بیستون و تخت جمشید نشان می‌دهند که گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در قلمرو هخامنشیان رواج داشته است، اما ما‌ها بر اساس فرهنگ و آیین ایرانی نامگذاری شده بودند.

۴۷۶ پاسخ سؤال قبل رو به دور ریگه بفون!

۴۷۷ گاه‌شماری هخامنشیان از نوع خورشیدی - قمری بود که آن را از بابلی‌ها اقتباس کرده بودند.